

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน ยังไม่เคยมียุคใด ๆ ในประวัติศาสตร์ที่การศึกษามีความสำคัญถึงเพียงนี้ ในโลกซึ่งวางรากฐานอยู่บนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี¹ การศึกษาและการวิจัยเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในแง่เศรษฐกิจและสังคม ในแง่ความเจริญทั่วไป ในแง่ความปลอดภัยของประเทศ แต่ที่สำคัญที่สุดอยู่ในแง่การผลิตคน ผลผลิตเมืองคือ ผลผลิตกำลังคนจะไปทำงานด้านต่าง ๆ ซึ่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสร้างสรรค์ขึ้นมาทั้งสิ้น ในโลกวิทยาศาสตร์ซึ่งเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นถึงนโยบายการศึกษา ปีการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตนั้น ปริมาณความต้องการของผู้ประสงค์จะศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นไปของประเทศไทย มีมากอย่างน่าใจหาย ทั้งนี้ เพราะแต่ละคนต่างก็ตระหนักดีและค้นคว้าที่จะเรียนให้สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถึงระดับอุดมศึกษา เพราะเขาเหล่านั้นมีความเชื่อ (มิใช่ความเชื่ออย่างเดียวหากแต่เป็นความจริงในสังคมไทย) ว่า การศึกษาสูงจะช่วยยกระดับฐานะเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในสังคมให้สูงขึ้นได้

เสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่มักจะได้ยินกันทั่วไปก็คือ การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยปัจจุบันค่อนข้างจะเป็นการให้อภิสิทธิ์ชน ซึ่งมีเพียงส่วนน้อยได้รับประโยชน์ทางการศึกษา จากหยาดเหงื่อแรงงานของชนส่วนใหญ่ ข้อวิจารณ์ดังกล่าวอาจไม่เกินความเป็นจริงมากนัก

¹ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต, "บทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการพัฒนาการศึกษา", ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา, 2517, หน้า 1 - 14.

หากเราจะพิจารณาอัตราส่วนซึ่งแตกต่างกันมาก ระหว่างผู้ที่กำลังเรียนในระดับมหาวิทยาลัย และผู้ที่ประสงค์จะเข้าเรียนแต่ไม่มีโอกาส แม้แต่งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานมหาวิทยาลัย จะมาจากภาษีอากรของประชาชน แต่ส่วนใหญ่ของประชาชนผู้เสียภาษีอากร และบุตรธิดา ไม่มีโอกาสเข้าเรียนต่อในสถาบันชั้นสูง เนื่องจากเป็นผู้ไร้อภิสถิธีอันเกิดจากปัจจัยทางสติปัญญา เศรษฐกิจ หรือปัจจัยอื่นที่กีดกันมิให้ประชาชนเหล่านั้น เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้ การเป็นผู้ไร้อภิสถิธีนั้น มิใช่เหตุผลที่รัฐบาลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการอุดมศึกษา จะปิดประตูสำหรับเขาเหล่านั้นและไม่ยอมเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เสียภาษีอากรได้เข้าเรียนในสถาบันชั้นสูง เพื่อนำความรู้ไปเพิ่มพูนความสามารถ และความชำนาญในวิชาชีพของตน หรือเพื่อวุฒิบัตร ความที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังเห็นคุณค่า และปรารถนาจะได้ไว้เป็นเกียรติประวัติ สำหรับชีวิตของตน เมื่อมหาวิทยาลัยเปิดที่ดำเนินการในปัจจุบันไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในอนาคตจึงควรจัดให้อยู่ในระบบมหาวิทยาลัยเปิด² ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดอย่างแท้จริงทุกประการ มิใช่เปิดครั้งปิดครั้ง ซึ่งจะเปิดโอกาส (โอกาสที่สอง) ให้ประชาชนที่สนใจได้เข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โดยเสมอภาคกัน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องทำงานตอนกลางวันหรือพอมานแม่บ้าน ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาชั้นสูงเท่าเทียมหรือมากกว่าคนหนุ่มสาวที่เพิ่งสำเร็จ มศ. 5 มาใหม่ ๆ จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการปฏิเสธข้อกล่าวอ้างที่ว่า "จบมัธยมศึกษาไปแล้วทำไมมากมายยกอง ถาจบไปแล้วไม่มีงานทำ"

ปัจจุบันนี้ปัญหาแรงงานเป็นจุดสนใจของคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งยอดสถิติของคนว่างงานซึ่งกรมแรงงาน รายงานว่ามีคนว่างงานทั่วประเทศประมาณ 1 ล้าน 3 แสนคน³ รายงานดังกล่าว ยิ่งกล่าวถึงสถิติของผู้ที่สำเร็จอุดมศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน ดังนี้.

² ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. "การดำเนินงานมหาวิทยาลัยปวงชน", บ้านเมือง, 18 พฤศจิกายน 2519 หน้า 9.

³ กรมแรงงาน, "ภาวะการว่างงาน ปี 2515 - 2519", เอกสารฝ่ายวิจัยแรงงาน, (พระนคร : 2519), หน้า 25 - 35.

พ.ศ. 2518 มีผู้เรียนจบอุดมศึกษา 26,234 คน วางงาน 16,213 คน

พ.ศ. 2519 มีผู้เรียนจบอุดมศึกษา 31,019 คน วางงาน 19,170 คน

สาเหตุที่สำคัญของการว่างงานสาเหตุหนึ่งก็คือ บุคคลเหล่านี้สอบเข้าศึกษาได้คณะที่ตนไม่ชอบ ดังนั้นเมื่อสำเร็จมาแล้วก็มักได้งานที่ตนไม่ชอบเช่นกัน จึงยอมว่างงานและถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปเราจะพบว่า มหาวิทยาลัยที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นสถาบันที่มีอิสระองความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง คนที่สอบคัดเลือกไม่ได้มิได้หมายความว่าเขาไม่มีความสามารถที่จะเรียนเสมอไป แต่เพราะติดขัดด้วยข้อจำกัดหลายประการ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ตาม แต่มหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ยังขาดระบบที่จะช่วยให้นักศึกษาที่อยู่ห่างไกลได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

อันที่จริง ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 มาตรา 5 กำหนดให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็น "... สถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา ..." นั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงจะดำเนินนโยบายตลาดวิชา ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยเปิด แต่การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ผ่านมา 5 ปีเต็ม ๆ ยังขาดระบบงานที่จะนำมหาวิทยาลัยนี้ไปสู่จุดหมายปลายทาง ให้เป็นมหาวิทยาลัยเปิดได้อย่างแท้จริง และมีแนวโน้มที่จะหันเหทิศทางไปเป็นมหาวิทยาลัยปิดอีกด้วย จะเห็นได้จากระบบการเรียนการสอน ซึ่งเน้นการบรรยายในห้องเรียน และขาดระบบที่จะช่วยนักศึกษาที่กำลังทำงาน หรืออยู่ห่างไกลกรุงเทพมหานครให้สามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษารุ่นแรกมีจำนวนไม่ถึง 1,500 คน ก็มีจำนวนน้อยน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา ซึ่งมีมากกว่า 40,000 คน ซึ่งมีผลทำให้การลงทุนต่อรายหัว (Per capita) ค่อนข้างสูงมาก

จากการให้สัมภาษณ์ของศาสตราจารย์กำจร พันธุลาภ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง⁴ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2520 ว่า "... ความจำเป็นที่ต้องปิดชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาปีที่ 1 นั้น จำเป็นต้องกระทำ ทั้งนี้เพราะนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ กำจร พันธุลาภ, ศาสตราจารย์, "ปิดชั้นเรียนนศ. รามา ปี 1", เคลินิวส์, 17 มีนาคม 2520, หน้า 2.

มาเรียนมากนั่นเอง ขณะนี้มีนักศึกษาถึง 80,000 คน มาเรียนวันละหลายหมื่นคน บางชั้น
 ทองมาแย่งที่นั่งกันตั้งแต่เช้ามีค ..." จากคำให้สัมภาษณ์นี้ จะเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคนี้
 เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยรามคำแหงตั้งแต่แรกเริ่มต่างหาก ปัญหา
 ที่เกิดขึ้นนี้เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่เป็นมหาวิทยาลัยเปิดอย่างแท้จริง
 เพราะขาดระบบที่จะช่วยให้นักศึกษา ได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เน้นการ
 บรรยายในห้องเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเป็นอยู่เองที่นักศึกษาจะต้องเดินทางมาเรียนที่มหาวิทยาลัย
 ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในรั้วมหาวิทยาลัยรามคำแหงเองเท่านั้น หากแต่ยังก่อให้เกิด
 เกิดปัญหาในด้านการขนส่งอีกด้วย รถประจำทางไม่พอบริการนักศึกษา เพราะนักศึกษาเป็น
 ส่วนที่เพิ่มขึ้นจากผู้โดยสารปกติ ซึ่งก็แน่นอนอยู่แล้ว แม้จะได้อเพิ่มจำนวนรถอย่างมากมาจาก
 ผู้ประกอบการขนส่งหลายฝ่ายแล้วก็ตาม ทำให้การจราจรคับคั่ง รถแต่ละคันมีนักศึกษาและ
 ประชาชนหอบหิ้ว น่าจะก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เพราะนักศึกษาจำนวนเป็นหมื่น ๆ คน
 มุ่งไปยังสถานศึกษาแห่งเดียวกันรวมกับผู้โดยสารไปมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทำให้การขนส่งต้อง
 ประสบปัญหาไปด้วย ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเพิ่มทวีมากขึ้นไปอีกจนไม่อาจแก้ไขอะไรได้
 ถ้าจะดูจากอัตราการเพิ่มของประชากร ร้อยละ 3⁵ ตามสถิติแสดงว่าประเทศไทยมีประชากร
 มากเป็นอันดับที่ 16 ของโลก และอัตราการเพิ่มของประชากรสูงเป็นอันดับ 4 สิ่งนี้เอง
 ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาประเทศชาติเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาทางการ
 ศึกษาอีกด้วย

ความจริงมหาวิทยาลัยรามคำแหงดำเนินนโยบายเปิดพลาคามาตั้งแต่แรกเปิดมหาวิทยาลัย
 แล้ว กล่าวคือ มหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่ได้พิจารณาอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8
 ภายใต้รัฐธรรมนูญประสงคตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514
 ที่กำหนดว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหง "... อาจารย์บัณฑิตวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูง
 อื่นเข้าสมทบในมหาวิทยาลัยก็ได้ โดยมีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร
 อันใดอันหนึ่งแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูง นั้น ๆ ได้

⁵ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์, ศาสตราจารย์. "ปัญหาประชากรและมาตรการ
 การลดการเพิ่ม," ประชากรศึกษา, 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2519), หน้า 1-3.

หากอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยรามคำแหงย่อมสามารถขยาย ขอบเขตทางวิชาการ โดยขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในด้านสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยการยอมรับสถาบันเหล่านั้นเข้าเป็นเครือของ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ มหาวิทยาลัยรามคำแหงกำลังพลาดโอกาสนี้ กลับเสนอจัดตั้งวิทยาเขต ขึ้นใหม่ ที่จังหวัดสุโขทัย ซึ่งต้องใช้งบประมาณถึง 16 ล้านบาท โดยไม่มีความจำเป็นแต่ อยางใดเลย เพราะมหาวิทยาลัยยอมขอความช่วยเหลือร่วมกับวิทยาลัยครู วิทยาลัย การพยาบาล วิทยาลัยเกษตร มหาวิทยาลัยในสวนภูมิภาคหรือแม่แตสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ตามภาคต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยขอทำนายล่วงหน้าว่า หากเปิดวิทยาเขตที่สุโขทัย ปัญหาเดิม ก็จักเกิดขึ้นอีกอย่างแน่นอน และอาจจะมีปัญหามากกว่าเดิมไปอีก เนื่องจากวิธีนี้ไม่ใช่วิธีที่ จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เป็นการผ่อนคลายนโยบายไปไคร่ระยะเวลานึงเท่านั้น ถ้าเป็นอยู่เช่นนี้ ก็ต้องสร้างวิทยาเขตขึ้นใหม่อีกเรื่อยไป ไม่มีที่สิ้นสุด การทำอะไรที่ขาดเวลาเตรียมการยอม ก่อให้เกิดผลเสียหายเช่นเกี่ยวกับการรับโอนเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง พอประกาศใช้เป็น กฎหมายก็ทำการเปิดสอนทันที โดยถือว่ามียาอาคาร (เดิมเป็นอาคารแสดงสินค้านานาชาติ) พร้อมอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดอยู่มาก ยังไม่เคยปรากฏว่า มหาวิทยาลัยเปิดแห่งใด ในโลกที่ใช้เวลาเตรียมการน้อยกว่า 2 ปี หลังจากพระราชบัญญัติฉบับนั้นประกาศใช้เป็น กฎหมาย อาทิเช่น การเปิดมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเปิด⁶ ของเขาประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มกราคม 1969 แต่เขาทำการเปิดสอน ในปี 1971 ซึ่งใช้เวลาเตรียมการถึง 2 ปีเต็ม

หากพระราชบัญญัติฉบับใดไม่ตีความหมายหรือกำหนดขอบเขตของคำว่า "ตลาดวิชา หรือมหาวิทยาลัยเปิด" ไว้อย่างเด่นชัดแล้ว จะทำให้ผู้บริหารตีความหมายของคำว่า "ตลาดวิชาหรือมหาวิทยาลัยเปิด" ไขว้แฉก ๆ เพียงแค่ว่า "การเปิดรับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Open Admission" เหมือนกับ มหาวิทยาลัยรามคำแหงกำลังประสบอยู่ขณะนี้

เมื่อปัญหาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดเช่นนี้แล้ว ก็ควร
เป็นกระจกเงาบานใหญ่สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยปวงชนในอนาคตเป็น
อย่างดี

ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการศึกษาระบบมวลชนด้วยความรู้สึก และ
สำนึกเสมอว่า ทุกคนควรมีโอกาสและมีความเสมอภาคในการศึกษาเท่าเทียมกัน ดังนั้นทุกคน
ก็ควรมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต⁷ (Life Long Education) ที่กล่าวเช่นนั้นก็
เพราะว่า คนเราใช้ชีวิตเพื่อการศึกษที่อยู่ในระบบสถานศึกษาอย่างมากก็เพียง 1 ของชีวิต
เท่านั้น แต่อีก 2 ของชีวิตนั้นเป็นการศึกษาที่อยู่นอกโรงเรียน เรื่องนี้จึงนับว่าสำคัญมาก
ทั้งนี้เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากคนเราหยุดศึกษาเมื่อใดก็ย่อมจะทำให้
การปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นไปได้โดยลำบาก มหาวิทยาลัยเปิดก็เป็นส่วน
หนึ่งในการสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตในระดับอุดมศึกษา ที่เปิดโอกาสใหญ่ที่กำลังทำงาน
เช่น ชวนา ชาวไร่ พอบานแมบาน ชาราชการหรือแม่แต่ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว ฯลฯ
เป็นต้น ได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถ และประสิทธิภาพ
ในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ หรือเพื่ออุทิศตนเป็นเกียรติแก่ชีวิต ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่
มีโอกาและเวลามากมายเรียนในสถาน ศึกษาเหมือนเด็กวัยรุ่นสาวที่เพิ่งสำเร็จชั้น มศ. 5.
การ เปิดมหาวิทยาลัยปวงชนจึงเป็นการเปิดโอกาสทอง (โอกาสที่สอง) ให้กับบุคคลเหล่านี้
มากกว่าบุคคลที่จบ มศ. 5 ใหม่ ๆ เมื่อมีโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยปวงชนขึ้นในประเทศไทย
ทำให้ผู้วิจัยเรื่องนี้ทันที เพราะการดำเนินงานมหาวิทยาลัยปวงชนจะประสบความสำเร็จเป็น
อย่างดียิ่งขึ้นขึ้นอยู่กับการจัดเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่ง ผลของ
การวิจัยนี้จะเป็นแนวทางและข้อคิดคำนึงของผู้ที่จะดำเนินงาน หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับ
มหาวิทยาลัยปวงชนต่อไป

⁷ กรมวิชาการ, "การศึกษาตลอดชีพ," สารเทคโนโลยีทางการศึกษา,
กันยายน 2516, หน้า 49 - 55.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัยปวงชนของประเทศไทยในอนาคต
2. เพื่อต้องการทราบว่า มหาวิทยาลัยปวงชนในอนาคตแห่งนี้ มีความต้องการสื่อการสอนประเภทใด มากน้อยเพียงใด ในช่วงวัน เวลาใด และด้วยวิธีการอื่น ๆ อย่างไรบ้าง โดยที่นักศึกษาไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และสิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
 2. ศึกษา ค้นคว้าผลงานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว ทั้งที่เป็นผลงานวิจัยต่างประเทศและ ผลงานวิจัยในประเทศ
 3. สัมภาษณ์ สอบถาม และติดตามจากผู้รู้ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และ มหาวิทยาลัยเปิด เพื่อเป็นแนวทางและข้อคิดคำนึงในการดำเนินการวิจัย
 4. ส่งแบบสอบถามไปยังบุคคล 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ
 - 4.1 ผู้เรียน ได้แก่ บุคคลต่อไปนี้
 - นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมศ. 5
 - นักเรียนวิสามัญที่มีหลักสูตรตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป โดยมีความรู้เดิมไม่ต่ำกว่า ชั้นมศ. 3 เช่น นักเรียนพาณิชย์การปี 2
 - ข้าราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
 - พระภิกษุสงฆ์
 - 4.2 อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ปวงชน
- การส่งแบบสอบถามไปยังบุคคลใน 4.1 และ 4.2 นั้น กระทำโดยการสุ่มตัวอย่าง ประชากร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การส่งแบบสอบถาม กระทำโดยวิธีสุ่มตัวอย่างประชากร
2. แบบสอบถามมี 2 ชุด ชุดหนึ่งสำหรับผู้เรียนซึ่งส่งไปตามเขตการศึกษา เขตการศึกษาละ 2 จังหวัด จังหวัดละ 2 โรงเรียน อีกชุดหนึ่งสำหรับอาจารย์และผู้บริหารทั้งส่วนกลางและภูมิภาค
3. การวิจัยครั้งนี้กระทำเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาเท่านั้น
4. การวิจัยครั้งนี้จะไม่ทำกับทุกกลุ่มอาชีพเหมือนต่างประเทศแต่จะกระทำกับบุคคลหรือกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมและมีความพร้อมที่จะศึกษาก่อนเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ถือเป็นตัวแทนของประชากรทั่วประเทศได้
2. คำว่า "นักศึกษา" หมายถึงผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับอุดมศึกษาและให้รวมความถึงผู้ที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยปวงชนควย
3. คำว่า "มหาวิทยาลัย" โคค ๆ ให้หมายถึงมหาวิทยาลัยปวงชน
4. อาจารย์และผู้บริหาร ให้หมายถึงอาจารย์และผู้บริหารทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

คำจำกัดความในการวิจัย

1. สื่อการสอน⁸ หมายถึง โสตทัศนูปกรณ์หรืออุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นวัสดุ เครื่องมือ กิจกรรมต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน ที่ผู้สอนได้เลือกสรรและนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียน

⁸ สำเนา วรารกฎร, ศาสตราจารย์, เทคโนโลยีทางการศึกษา, คำบรรยาย, ภาคปลาย
ปีการศึกษา 2519

2. เทคโนโลยีทางการศึกษา⁹ หมายถึงการนำเอาแนวความคิด วิธีการหรือเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้ทางการศึกษา เพื่อช่วยให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. มหาวิทยาลัยปวงชน คือมหาวิทยาลัยเปิดซึ่งจะจัดตามแนวความคิดของมหาวิทยาลัยเปิด (OPEN UNIVERSITY) ในประเทศอังกฤษ

4. ชุดการเรียนสำเร็จรูป หมายถึงชุดการเรียนที่มีเนื้อหาวิชาแบ่งไว้เป็นตอน พร้อมกับมีสื่อการศึกษาอย่างอื่น เช่น ภาพ แผนภูมิ ไคอะแกรม เทปเสียง สไลด์ ภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นต้น อย่างสมบูรณ์ตามเนื้อหาวิชาพร้อมที่จะเรียนได้ด้วยตนเองโดยปราศจากครูสอนตามปกติ ทำมทเรียนแต่ละชุดจะมีแบบประเมินผลการเรียนด้วยตนเองและภายในชุดการเรียนจะมีคู่มือแนะแนว

5. ศูนย์ศึกษา หมายถึงศูนย์ทางวิชาการที่จัดบรรยากาศการเรียนรู้อุ้มนักศึกษาใช้เป็นแหล่งหาความรู้ เป็นศูนย์ซึ่งมีอุปกรณ์การศึกษาเตรียมไว้ให้ศึกษาเช่น เครื่องฉายสไลด์ เทปเสียง ตลอดจนมีห้องสมุด ชุดการเรียนสำเร็จรูปให้ศึกษาค้นคว้าและมีอาจารย์สอนทบทวนให้ตามข้อสงสัย

6. มหาวิทยาลัยตลาดวิชา (Academic Market or Talardwicha)¹⁰ เป็นคำที่คนไทยบัญญัติขึ้นใช้กันเอง ซึ่งมีความหมายเพียงเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดรับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวนโดยไม่ต้องสอบคัดเลือกเท่านั้น สากลนิยมใช้คำว่า "มหาวิทยาลัยเปิด" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า

"OPEN UNIVERSITY"

7. POSTE RESTANTE คือคำสั่งพิเศษที่ผู้ส่งเขียนไว้บนจดหมาย เพื่อประสงค์ให้เก็บจดหมายฉบับนั้นรอไว้ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ปลายทางเพื่อรอเวลาให้ผู้รับมาขอรับเองตามความสะดวกในกรณีผู้ส่งและผู้รับจะต้องตกลงกัน (รู้กัน) ล่วงหน้าเหมาะสำหรับผู้ที่มีที่อยู่ไม่แน่นอน

⁹ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์, "นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อปฏิรูปการศึกษา, รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการ (11 - 15 เมษายน 2518)

¹⁰ Chaiyong Bhramong, "The Plan for Establishing an Educational Television Station in Thailand," Unpublished Doctoral Research, University of Southern California.

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยเปิดนั้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศ ทุกวัย นับตั้งแต่ทอแบนแมชาน แมคคา คนงาน ชาราชการ พระภิกษุ หรือแม่แต่คนในคุก ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มพูนความรู้ เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นการสัมมนาอย่างประชากร ก็ควรจะ มีประชากรจากกลุ่มอาชีพที่กว้างขวางตน แต่ได้กล่าวไว้ในตอนขอบเขตการวิจัยไว้แล้วว่า ประเทศไทยยังไม่เจริญเท่าอังกฤษ ฉะนั้นการกระทำใด ๆ ก็ควรจะให้เหมาะสมกับสังคมไทย ถ้าการวิจัยไม่สมบูรณ์ก็ควยเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างตน

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ผลของการวิจัยจะเป็นเครื่องชี้ว่า มหาวิทยาลัยปวงชนของประเทศไทยในอนาคต มีความต้องการ เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา มากน้อยเพียงใดและอย่างไร
2. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อมหาวิทยาลัยปวงชนของประเทศไทยในอนาคต
3. ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นเครื่องสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือแก่ผู้ที่จะทำการวิจัยเรื่องต่อไป รวมทั้งจะเป็นสิ่งที่ผู้สนใจได้ศึกษาคนควา

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในต่างประเทศ

ปี คศ. 1974 วิลเลียม, มาร์เทล ลิปมัน ¹¹ (WILLIAM, MARTELL LIPKEMAN) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สื่อการสอนกับมหาวิทยาลัยเปิด" เพื่อศึกษาและประเมินผล

¹¹ William, Martell Lipkeman, Ph. D, "Instructional Media and the Open University" Dissertation Abstracts International : 34 Vols No. 7, 1974, p. 4086-A.

ลักษณะของมหาวิทยาลัยเปิดแห่งเบลซเลย์ บัคกิงแฮมเชอร์ ประเทศอังกฤษ โดยเน้นด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมของสื่อการสอนเพื่อการเรียนรู้ การวิจัยเป็นการศึกษาข้อมูลค่านิยมทัศนคติของมหาวิทยาลัยเปิด ปรัชญา คณะผู้ดำเนินงาน การจัดวิชาเรียน การผลิตวัสดุการสอนและประเภทของสื่อที่ใช้ ในงานนี้ได้ศึกษาลักษณะของโครงการแบบนี้ในสหรัฐอเมริกา

ผลของการวิจัย ทำให้เขาทราบว่าในระยะกว่า 50 ปีที่แล้วมา ผู้นำของอังกฤษต่างก็ตระหนักถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า ยังให้บริการไม่ทั่วถึงที่จะทำให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างพอเพียง ที่จะมาร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของอังกฤษให้ก้าวหน้าเท่าที่ควร ในปีค.ศ. 1963 จึงได้ก่อตั้ง "มหาวิทยาลัยทางอากาศ" (UNIVERSITY OF THE AIR) ขึ้น ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น "มหาวิทยาลัยเปิด" (OPEN UNIVERSITY)

มหาวิทยาลัยเปิดจึงกำเนิดขึ้นเนื่องจากเหตุผลที่ว่า ไม่มีที่พอที่จะรับนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัย จึงต้องการตั้งมหาวิทยาลัยที่สามารถให้บริการนี้ได้พอเพียงแก่คนส่วนใหญ่ การจัดวิชาเรียนต่างจากมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปคือ หลักเกณฑ์ในการให้ปริญญาบัตรต่างกัน ไม่มีสถานที่หรืออาคารเรียน (Campus) การเรียนใช้วิทยุ โทรทัศน์และคอมพิวเตอร์เป็นส่วนใหญ่ ควบคู่ไปกับการเรียนทางไปรษณีย์ การสอนเป็นรายบุคคล (Individual Tutoring) ศูนย์การเรียนและการเรียนภาคฤดูร้อน ทุกวิชาและทุกบทเรียนให้นักศึกษาเรียนที่บ้านหรือที่ศูนย์การศึกษา ซึ่งมีถึง 280 แห่งในประเทศอังกฤษ

มหาวิทยาลัยเปิดมีคณะผู้ดำเนินงานด้านวิชาการมากมายและประสาทปริญญาที่เท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยอื่นในประเทศอังกฤษ มีการโอนหน่วยกิตวิชาได้ กำหนดให้ทำ 6 หน่วยกิต (credit) จะได้รับปริญญาตรีอักษรศาสตร์ (B.A.) และแบบเกียรตินิยมต้องได้ 8 หน่วยกิต 1 หน่วยกิตต้องใช้เวลาเรียนถึง 36 สัปดาห์ วิชาเรียนพื้นฐานประกอบด้วย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี นอกนั้นเป็นวิชาด้านการศึกษาและวิชาประสบการณ์อาชีพ

ในการที่จะยอมรับระบบการเรียนแบบมหาวิทยาลัยเปิดนี้ จำเป็นต้องกำจัดอุปสรรคต่าง ๆ ให้ได้ เช่น ในด้านงบประมาณ บุคคลากร และวัสดุในการศึกษาที่เหมาะสม รวมถึงพิจารณาข้อคิดเห็นของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับระบบนี้ การศึกษาพัฒนาการและวิธีการในการแจกจ่าย

วัสดุประกอบการเรียนให้แก่นักศึกษาทั้งหมด และการประเมินผลการเรียนของนักศึกษา ที่กล่าวมาทั้งสองประการนี้สำคัญยิ่ง

เมื่อเริ่มเปิดภาคการศึกษา มีนักศึกษาลงทะเบียนถึง 25,000 คน และแม้ว่าจะประสบปัญหามากมายก็ตาม จำนวนผู้สมัครเข้าศึกษาภาคใหม่ถึง 45,000 คน ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1974

ระบบการให้การศึกษานอกมหาวิทยาลัย (Non-Campus Program) นี้ เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเป้าหมายในการให้การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันนั้น หมายถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคนนั่นเอง และการให้บริการแก่นักศึกษาที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของตน วิธีการของมหาวิทยาลัยเปิดให้จัดระบบนี้ขึ้นให้ใช้ได้กับทุกแห่งในโลกโดยใช้ระบบสื่อประสม (Multi-Media) และแสดงให้เห็นว่าระบบมหาวิทยาลัยเปิดจะเอื้ออำนวยให้นักศึกษาที่มีแรงจูงใจสูงให้เข้ามาศึกษาในขณะที่เขาไม่สามารถจะเรียนในมหาวิทยาลัยปกติได้ จะสืบเนื่องด้วยข้อจำกัดใด ๆ ก็แล้วแต่ ข้อได้เปรียบของมหาวิทยาลัยเปิดที่เห็นได้ชัดเจนนั่นก็คือ การที่นักศึกษาไม่ต้องมามหาวิทยาลัย มีการใช้สื่อประสมช่วยประกอบการใช้ศูนย์การเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาที่มีปัญหา เช่น อยู่ไกลมหาวิทยาลัย อยู่ในชนบทหรือเป็นผู้ที่กำลังประกอบอาชีพต่าง ๆ มีโอกาสเรียนต่อได้โดยไม่ต้องหยุดงาน ไม่ต้องลางาน ย้ายที่อยู่อาศัย ฯลฯ เป็นต้น นั่นก็คือ เศรษฐกิจของประเทศไม่ต้องเสียหายไปกับการมาเรียนของนักศึกษาประเภทนี้

ระบบการศึกษามหาวิทยาลัยเปิดจึงเป็นระบบสากลในการให้การศึกษาระดับอุดมศึกษา

การวิจัยในประเทศ

ปีการศึกษา 2517 เนาวรัตน์ แสงโชติไกร ได้ทำการวิจัยปัญหาการใช้โทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาถึงปัญหาการใช้โทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยศึกษาในแง่ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน การเรียนด้วยโทรทัศน์ของนักศึกษา อาคารสถานที่และประสิทธิภาพของเครื่องรับโทรทัศน์ ดำเนินการวิจัยโดย สํารวจปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีการสัมภาษณ์ สังเกตโดยตรง และออกแบบสอบถามนักศึกษาจำนวน 600 คน อาจารย์ 80 ท่าน ในทุกคณะของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลของการวิจัยปรากฏว่า

1. เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมกล้องโทรทัศน์กับอาจารย์ผู้สอน ทำงานไม่สัมพันธ์กัน จับภาพไม่ทันกับการเขียนกระดานดำ
2. การจัดที่นั่งในห้องเรียนแออัดเกินไป และการถ่ายเทอากาศไม่ดี
3. ระบบเสียงไม่ดี เกิดเสียงก้อง
4. ใช้โทรทัศน์เพื่อถ่ายทอดภาพและเสียงให้นักศึกษาได้เห็นและได้ยินเท่านั้น ไม่มีการจัดทำเป็นบทเรียนทางโทรทัศน์ในสาขาวิชาต่าง ๆ
5. อาจารย์ส่วนใหญ่เขียนตัวเด็กเกินไป และมีก้นบังกระดาน
6. ไม่มีการประเมินผลว่าการเรียนโดยใช้โทรทัศน์ได้ผลคืออย่างไร

พ.ศ. 2518 นายสมพงษ์ แต่งตาด¹² ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทของรายการโทรทัศน์ที่กำลังออกอากาศตามสถานีต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ รายการบันเทิงและรายการที่ให้ความรู้
2. ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดว่าการจัดรายการที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ และการศึกษาแก่เด็ก ควรจัดให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่จะต้องพบในชีวิตประจำวัน ใหม่มากที่สุด
3. ผู้ปกครองมีความเห็นว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็ก ในค่านการเลียนแบบหรือเอาอย่างมากที่สุดแต่อย่างไรก็ตาม โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กทางการศึกษาและบุคลิกภาพ ทำให้รู้จักแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และทำให้การเรียนดีขึ้นด้วย

¹² สมพงษ์ แต่งตาด. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์, วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

4. ช่วงเวลาที่เด็กและผู้ปกครองชมมากที่สุดคือ ช่วงเวลา 18.00 - 21.00 น.

ปี 2518 นายชัยโรจน์ บุญญานุวัตร¹³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียง สำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคกลาง" ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนนิยมฟังรายการบันเทิง ข่าว และความรู้
2. รายการที่สถานีวิทยุส่งกระจายเสียงในภาคกลาง เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด รายการบันเทิง ความรู้และข่าว
3. ประชาชนในชอคิดเห็นวารายการวิทยุกระจายเสียง ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้อันเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของประชาชนให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรปรับปรุงระบบเสียงให้ดีขึ้น
4. ปรากฏว่ามีการออกอากาศรายการด้านศาสนา ภาษาและวรรณคดี ละครวิทยุเพลงไทยสากลและเพลงสากลมากเกินความต้องการในขณะที่บางรายการมีไม่พอกับความต้องการ เช่น ข่าวพยากรณ์อากาศ ข่าวเหตุการณ์ในท้องถิ่น ฯลฯ เป็นต้น

พ.ศ. 2511 - 2512 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี¹⁴ ได้ทำการสำรวจวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ทั่วประเทศ ในด้านจำนวนเครื่องรับและลักษณะนิสัยในการฟังและชม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครวี่เรือนที่มีเครื่องรับวิทยุร้อยละ 90 ขึ้นไป ทั้งในและนอกเขตเทศบาลของแต่ละภาคทั้งวิทยุทุกวันหรือเกือบทุกวัน (4 - 6 วัน) ใน 1 สัปดาห์

¹³ ชัยโรจน์ บุญญานุวัตร, ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคกลาง, วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

¹⁴ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ที่ราชอาณาจักร พ.ศ. 2511 - 2512, (โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2512), หน้า 13-15.

2. ครั้วเรือที่มีเครื่องรับวิทยุตั้งแตรอยู่ละ 64 ชิ้นไป ทั้งวิทยุเป็นจำนวนชั่วโมงเท่า ๆ กัน ทุกวันทั้งในและนอกเขตเทศบาลของแต่ละภาค
3. ครั้วเรือนนอกเขตเทศบาลซึ่งวิทยุมากกว่าในเขตเทศบาลของภาคนั้น ๆ
4. ครั้วเรือนในเขตเทศบาลซึ่งวิทยุมากในช่วง 07.00 - 12.59 น. และ 20.00 - 20.59 น. ส่วนครั้วเรือนนอกเขตเทศบาลซึ่งมากในช่วงเวลา 06.00 - 13.59 น. และ 20.00 - 20.59 น.
5. ตั้งแต่เวลา 22.00 น. เป็นต้นไป มีผู้ฟังวิทยุเป็นจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาอื่น ๆ ทั้งในและนอกเขตเทศบาลของแต่ละภาค
6. รายการวิทยุที่ครั้วเรือนร้อยละ 50 ขึ้นไปในเขตเทศบาลชอบมาก หรือชอบพอประมาณ ได้แก่ เพลงไทยสากล ชาวจากทางราชการหรือชาวในท้องถิ่น ชาวต่างประเทศละครและเพลงลูกทุ่ง สำหรับรายการที่ประชาชนนอกเขตเทศบาล ในแต่ละภาคชอบได้แก่ เพลงลูกทุ่ง ชาวจากทางราชการหรือชาวท้องถิ่น ละคร ชาวต่างประเทศ รายการเกี่ยวกับการเกษตร รายการทางศาสนา เพลงไทยสากลตามลำดับ
7. สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ครั้วเรือนส่วนใหญ่ชอบฟังเป็นสถานีที่ฟังเสียงได้ชัดเจน และแทบทุกสถานีดังกล่าว มีกำลังส่งสูงกว่า 10 กิโลวัตต์ขึ้นไป

000763